

ZORA

Slovenski abiturientje!

Prosti spon srednješolske vzgoje ste na tem, da boste zazibani v rahlo, a polzko naročje svobodnega akademičnega življenja. Vodstva se vam noče več, a treba vam je prijateljstva, treba vam je merila in opore v akademičnega življenja nevarnem vihranju. Blagor onemu, ki si je pridobil in utrdil prava načela, blagor mu, kateri stopa s trdnimi nazori in trezno sodbo po akademičnih tleh, ker jasno ima začrtano pot in izpolnil bo nade, ki jih stavi nanj zatirano Slovenstvo. V tem zmislu vzgajati visokošolsko dijaštvo v značajne delavce med milim nam narodom, mora biti namen resnim akademičnim društvom.

Slovenska so akademična društva, ki vas zovejo v svojo sredo, in vendar trojna: loči jih stališče do vere, najmogočnejšega faktorja v prosvetni zgodovini narodov. Jasen odgovor v tem oziru je pogoj jasno zarisane programu.

Zanikanje krščanskih načel in boj, neizprosen, največ oseben njihovim zastopnikom je vrhovni princip liberalne struje. Komur je vera fraza, naspotujoča dostojnosti modernega človeka, ta bo našel v tem okrožju torišče svojemu stremljenju, bil bo boj proti svoji verni materi.

Hinavščina znači radikalno strujo: pod pretvezo, abiturijent še nima svetovnega nazora, in z brezmiselno trditvijo, da je vera v njih organizaciji le stvar posameznika, love v svoje mreže tudi one, ki se še niso odtujili čuvstvanju vernega slovenskega naroda. Oboji rujejo proti temelju, na katerem stoječ zre naš narod nadepolno v bodočnost; njih delo je negativno in destruktivno, nakar mora nastati usodna praznosta, ker nimajo ničesar dati, kar bi utešilo globoko dušo našega rodu.

Naše geslo: „Na delo krščansko za slovenski narod!“ je naš program. Odločno povdarjamo svoje katoliško prepričanje. Vsako delovanje mora sloneti na principu, ki enotno določa smer. Tak v praksi življenja in zgodovine edini princip je katoliški, ki je temelj našemu smotrenju.

Naše globoko prepričanje je, da obdrži slovenski narod svojo osebnost napram navalom tujih sovragov le, ako stoji trdno na stališču katolicizma ter po teh načelih uravna svoje npravno življenje, ki je pogoj du-

ševnemu in gmotnemu napredku. Ne dajte se motiti motnemu sijaju modernega nazora, ki je zmes nasprotujočih si naziranj, enoten le po odporu proti katolicizmu, ki prebija vekove in so mu v zasmeh duhovi, katerim resignacija gubanči čelo.

Sedanja doba je doba dela. Kdor razumeva ta pogoj obstoja v času socialnih prevratov, tega osebnost bo trdno zvezana z narodom, drugi bodo odpali. Zato velja vzgoja v „Danici“ pripraviti za delo, vztrajno in samozavestno. V to služi znanstveno in socialno medsebojno delo v društvu.

Naše delo velja obstoju in izpopolnjenju dragega nam naroda. V naših načelih je katolicizem bistveno združen z delom in narodnostjo; kdor ruši to zvezo, ravna ali zlobno ali iz nevednosti. Komur vzbujajo očitana dvom, pridi in poglej! Kdor radi njih zavrže načela, kaže nemoško voljo in nerazsodnost.

Pri nas dobite počitka od napornega dela, ker društvo goji tudi družabnost.

Vsem, ki jim geslo „na delo krščansko!“ ne vzbuja moderne vesti, ki imajo pogum, javno in jasno priznati kot zastareli razupiti, a večni krščanski svetovni nazor, vsem, katerim bije srce narodnega navdušenja, kličemo: „Da se snidemo kot bratje!“

Za odbor slov. kat. akad. društva „Danica“:

phil. Mirko Božič,
tč. predsednik.

phil. Izidor Modic,
za tč. tajnika.

„Zarja“ abiturientom.

Marsikateri slovenski abiturient se bode odločil za vseučilišče v Gradcu: ne preveliko, čedno in zdravo mesto, blizu domovine, kjer ni toliko nevarnosti velikomestnega življenja in kjer je slišati dokaj slovenske domače govorce.

Res je, znanstvo na graškem vseučilišču je skoro izključno „nemško znanstvo“, profesorji so dostikrat Slovencem naravnost sovražni. Toda oni, ki bi mu drugače Gradec ugajal, naj se ne plaši te zoprnosti, — saj se bo še bolj zavedel slovenske rodne svoje matere, slovenskega jezika in slovenske — omike!

Kajti omika nemških „kulturonoscev“ naj je omika? — Izkušnje govoré nasprotno.

Sedaj pa, ali naj Vam govorimo o zlati svobodi, ali o narodni navdušenosti, ali o — „klerikalizmu“, kojega „pečat“ nosi naše društvo? — Pa izpregovorimo i o slobodi i o narodni navdušenosti i o „klerikalizmu“!

Abiturient, ki odhaja na vseučilišče, navadno še ne pozna pomena, ki ga naj ima zanj društveno življenje. Kaj bodi akademiku društveno življenje? Podlaga vsega njegovega življenja, pred vsem vsega njegovega družabnega življenja. Da doseže društvo ta smoter, kaj naj mu je temelj? — To, kar je pravi temelj družabnega življenja, družabne sreče. —

Ali temelji družabna sreča na sami s v o b o d i? —

Lepa je svoboda in dragocena: rajši kralj planin s pastirsko palico kot najvišji minister, ki krivi svoj servilni hrbet pred mogotcem. — Toda, ali je lepa tudi svoboda strasti? Grozna je ta svoboda in hujša je od pekla!

Naj je tedaj svoboda temelj družabne sreče? — O ne, človek dosti krat ni vreden svobode! —

Ali naj je temelj sreči — n a r o d n a z a v e d n o s t?

Lepša od jutranje rose je svežost narodnega dela, — a odurna je narodna brezobzirnost! Če delujemo za narod, da postane nekdam srečen, slaven in mogočen, ali bomo dosegli svoj namen, če delamo krivico sosedom? — Kratkovidni bi bili! — Kdo bode slavil naš narod, mogoče sosedje, ki smo jim delali krivico? — Ne. — Se bomo slavili sami? — Lastna hvala se pod mizo valja! . . . — Ob tej mizi pa sedi človeštvo. — Narodna zavednost sama na sebi ni temelj družabne sreče.

Kaj je tedaj temelj družabne sreče? — Učil ga je oni, ki je „pot, resnica in življenje“: „Ljubi Gospoda svojega Boga, iz vsega svojega srca, iz vse svoje duše . . . in svojega bližnjega kakor samega sebe!“

L j u b e z e n je temelj družabne sreče. Na njej temelji prava svoboda, i prava narodna zavednost. —

Oni, ki ste se odločili iz t e g a razloga za naše društvo, pridite vsi, — da delimo z Vami i ljubezen i križ! —

Za odbor:

Martin Malnerič, stud. iur.,
t. č. predsednik (Črnomelj).

Jernej Erman, stud. iur.,
t. č. tajnik (Kamna gorica).

Drobna pesem.

Fantič prek livad je šel:
„Zdrave, oj livade!“
Ko zlato žarele so
v svitu zore mlade.

Fantič je prek gajev šel:
„Gaji moji to so!“
Gaji zašumeli mu
pescmico lepo so,

Fantič je prek polja šel:
„Zdravo moje polje!“
Tajalo se mu srce
je od dobre volje.

Fantič je na vas prišel:
„Oj devojka moja!“
Vstrepetalo mu srce
je od nepokoja. . . .

Marijan.

Poročilo o delovanju naših društev za leto 1906.

1. „Danica“.

Koliko je „Danica“ tekom preteklega šolskega leta vršila svoj namen „— — — krepiti mej svojimi člani versko in narodno zavest, znanost ter družabno življenje“ (§ 2. dr. pravil), naj pokaže sledeči pregled.

Kot društvo, ki zahteva od svojih članov, da so prepričani katoliki, navajala je „Danica“ pri vsaki priliki svoje člane, naj vstopijo v akademsko kongregacijo, kot najprimernejši pomoček, da akademik izpolnjuje svoje verske dolžnosti. V kongregaciji se je vršila vsako nedeljo skupna služba božja, katere se je večina članov redno udeleževala. Dalje se je v smislu društvenega poslovnika začetkom in koncem šolskega leta čitala sv. maša, kakor tudi sv. maša zadušnica ob priliki smrti tov. Porente. Na praznik sv. Rešnjega telesa udeležilo se je društvo korporativno s trakovi svečanostnega obhoda farne cerkve v VIII. okraju.

Kakor v prejšnjih letih posvečevala je „Danica“ v pretečenem letu vso skrb znanstveni izobrazbi. Redno je prihajalo v društvo 56 listov. V povzdigo znanstvenega življenja so se razun obveznih tedenskih društvenih večerov obdržavali še posebni znanstveni in diskusijski večeri, na katerih se je predavalo in govorilo o sledečih temih:

1. 15. oktobra 1905. Tov. phil. D o l e n e c: „O vseučiliških študijah in življenju dijaka na Dunaju“ in tov. stud. ac. exp. M i k l a v č i č: „O splošni naobrazbi v akad. dobi.“
2. 18. oktobra 1905. Tov. phil. B a j u k: „O narodnih pesmih“.
3. 29. novembra 1905. Tov. phil. B o ž i č: „Naše stališče napram V. avstr. kat. shodu.“
4. 20. januarja 1906. G. star. phil. dr. C a p u d e r: „O najnovejših resolucijah V. avstr. kat. shoda.“
5. 28. januarja 1906. Tov. phil. L e n a r d: „O alkoholnem vprašanju s posebnim ozirom na Slovence.“
6. 13. februarja 1906. Tov. phil. B o ž i č: „O našem gmotnem vprašanju“.
7. 24. februarja 1906. Tov. phil. P r e g e l j: „Pojem nadčloveka v svetovni literaturi“.
8. 6. marca 1906. Tov. med. P o l a j n a r: „O kužnih boleznih“.
9. 10. marca 1906. Tov. phil. P u n t a r: „O samoizobrazbi srednješolskega dijaštva“.
10. 13. marca 1906. Tov. iur. J e r i č: „O društvenem življenji“.
11. 17. marca 1906. Tov. med. R a s b e r g a r: „Izlet pod zemljo“.
12. 20. marca 1906. Tov. phil. V a g a j a: „Naše težnje“.

13. 12. maja 1906. Tov. phil. Mal: „Nekaj o studencih s posebnim ozirom na hidrografične razmere Krasa“.
14. 17. maja 1906. Tovariš conserv. St. Premerl: „Razvoj glasbe od krščanskih časov dalje“.
15. 21. maja 1906. Tov. phil. Dolenc: „O Judih“ ter 12. maja 1906 „O vzgoji volje“.
16. 19. junija 1906. Tov. phll. Pregelj: „Simbol in njegov pomen v umetnosti s posebnim ozirom na pesništvo“.
17. 4. julija 1906. Tov. med. Rasberger: „Snovi za ljudska predavanja“.

V društvu so delovali sledeči klubi: „Socialni klub“ za proučevanje socialnega vprašanja, takozvani „Laški klub“, kjer so si nekateri člani izpopolnjevali znanje italijanščine. dalje „Vseučiliški odsek“, ki si je stavil nalogo natanko proučiti zgodovino slovenskega vseučiliškega vprašanja ter avstrijsko vseučiliško vprašanje sploh in slednjic „Časnikarski odsek“.

V povzdigo družabnega življenja prispeval je zlasti v megleh zimskih popoldnevih dobro izšolan pevski zbor „Danice“, kojega zmožnosti so popolnoma odgovarjale krasoti slovenske pesmi. Štel je 11 moči in imel po dve redni vaji na teden. Družabnost gojila se je tudi s tem, da so se prirejali večkrat izleti v divno dunajsko okolico.

Delo v „Straži“.

10. novembra 1905. Martinov večer z bogatim glasbenim sporedom in predavanjem. 10. decembra 1905 je priredila „Danica“ Miklavžev večer z izbranim pevskim programom. 11. februarja aranžirala sta tovariša med. Rasberger in phil. Bajuk s sodelovanjem večine članov „Danice“ v češkem „Narodnem domu“ v splošno zadovoljnost uspelega Finžgarjevega „Divjega lovca“ s plesnim venčkom. 11. marca 1906 je bil v „Straži“ Stritarjev večer. Govoril je g. državni poslanec dr. Ignacij Žitnik „O domovinski ljubezni“. 13. maja 1906 priredili sta obe društvi izbran koncert. Razun navedenega pa je „Daničin“ pevski zbor sodeloval pri vseh drugih zabavnih večerih, in tov. kons. Premerl je vedno drage volje sodeloval na klavirju. Petje sta v „Straži“ poučevala tov. phil. Bajuk in iur. Juvan. Posle knjižničarja je vodil do januarja tov. phil. Rebol potem pa tov. phil. Bajuk, ki je od februarja naprej tudi tamburaše prevzel pod svoje spretno vodstvo.

Člani „Danice“ so v „Straži“ predavali sledeče:

1. 11. novembra 1905. Tov. phil. Božič: „Izobraževalna moč petja“
2. 11. marca 1906. Tov. phil. Dolenc: „Ob 70 letnici Josipa Stritarja“.
3. 18. marca 1906. G. star. dr. Capuder: „O človeku“; isto nadaljeval 25. marca 1906.

4. 25. marca 1906 tudi tov. phil. Rebolj: „Dantejeva ‚Divina comedia‘“ in „O ruskem državnem posojilu“ in slednjič
5. 22. aprila 1906. Tov. med. Polajnar: „O kužnih boleznih“ in 29. aprila 1906 isti „O otroških boleznih“.

cand. iur. Jos. Jerič
tč. podpredsednik.

„Zarja“.

Akoravno je „Zarja“ štela v preteklem tečaju komaj 17 članov, izmed katerih jih je le 14 stalno bivalo v Gradcu, je vendar izvrševala izobraževalno delo v popolni meri.

Na prijateljskih sestankih so se vršila sledeča predavanja:

1. 31. oktobra 1905. Tov. Fr. Kotnik: „O zadnjih državno-zborskih volitvah na Koroškem“.
2. 22. novembra 1905. Tov. I. Podobnik: „O fizični in juridični osebi v rimskem pravu“.
3. 13. januarja 1906. Tov. M. Malnerič: „Prešernov genij“.
4. 27. januarja 1906. Tov. I. Česnik: „Razvoj slovenskega gledišča“.
5. 3. marca 1906. Tov. Val. Rožič: „Vzorno ljudsko predavanje o Dalmaciji“.
6. 11. marca 1906. Tov. Dav. Gorjanec: „Vseslovska ideja“.
7. 18. maja 1906. Tov. Val. Rožič: „O Krekovi narodni ekonomiji“.
8. 18. maja 1906. Tov. Ivo Česnik: „Kako naj nastopi slovensko katoliško dijaštvo na katoliškem shodu?“
9. 25. maja 1906. Tov. Jos. Podobnik: „O različnih oporokah“.
10. 23. junija 1906. Tov. Fran Koch: „O ‚Visoki pesmi‘“.

V slov. kršč. izobr. društvu „Domovina“ v Gradcu so predavali sledeči tovariši:

11. 5. novembra 1905. Tov. Val. Rožič: „Kako so prirastle posamezne dežele k sedanji Avstriji“.
12. 9. novembra 1905. Tov. Valentin Rožič: „O ženskem vprašanju.“
13. 26. novembra 1905. Tov. Val. Rožič: „O zgodovinsko-političnem razvoju Avstrije od l. 1848.—1877.“
14. 3. decembra 1905. Tov. Val. Rožič: „O ljudskem zastopstvu v državnem zboru. Državni zbor in delegacije.“
15. 10. decembra 1905. Tov. Val. Rožič: „O splošni, enaki, direktni in tajni volilni pravici“.
16. 2. januarja 1906. Tov. Val. Rožič: „Kaj je stanovska volilna pravica?“
17. 18. februarja 1906. Tov. Fr. Kotnik: „Šaljivo predavanje“.

18. 4. marca 1906. Tov. I. Podobnik: „Žena nekdanj in sedaj“.

19. 18. marca 1906. Tov. M. Malnerič: „France Prešeren“.

Kot člani „Slovenske dijaške zveze“ so predavali v počitnicah sledeči tovariši:

a) Med božičnimi počitnicami:

20. 26. decembra 1905. Tov. Val. Rožič v izobraževalnem društvu v Moravčah: „O pomenu ljudske izobrazbe“.

21. 1. januarja 1906. Istotam: „O privilegiranih stanovih“.

22. 6. januarja 1906, Istotam: „O volivnih sistemih“.

23. 14. januarja 1906. V Mladeniški zvezi“ v Jarenini (Štajersko): „O volivni pravici“.

24. 26. decembra 1905. Tov. Ivo Česnik v izobraževalnem društvu na Colu: „O zgodovini Slovencev od VI.—IX. veka.“

25. januarja 1906. Tov. D. Gorjanec v Šmihelu na Notranjskem: „O kmetijskih uporih“.

b) Med velikonočnimi počitnicami:

26. Tov. D. Gorjanec v Šmihelu na Notranjskem: „O sv. Cirilu in Metodu“.

27. 15. aprila 1906. Tov. Fr. Pengov v izobraževalnem društvu v Mengšu: „O kmetijskem knjigovodstvu“.

28. 16. aprila 1906. Tov. Fr. Pengov v izobraž. društvu v Dobu: „Nekaj nasvetov našim kmetom“.

Razen tega je referiral tov. Valentin Rožič na shodu slov. graških akademikov:

29. 10. novembra 1905. „Pogled v bodočnost slovenskega razumnštva“.

Če primerjamo predavanja s številom članov „Zarje“, moramo reči, da je „Zarja“ v zimskem tečaju 1905/6 v izobraževalnem delu storila svojo dolžnost.

jur. I. Podobnik

tč. podpredsednik.

„Cirilsko društvo ljubljanskih bogoslovcev.“

(Po 25 letih.)

Morda se bo dobil med „Zorinimi“ čitatelji tudi kateri, ki bode prvič čul to ime, po javnih knjigah oziroma listih se je namreč le tupatam imenovalo. V tihoti — ločeno od sveta in njegovega hrupa — je vzkliko, živelo, na tihem tudi delovalo. Na zunaj ni želo velikih in sijajnih uspehov, odgojilo pa je tekom svojega 25letnega življenja lepo število duhovnikov-pisateljev: iz „Cirilskega društva“ je izšel skoro ves mlajši pisateljski naraščaj med duhovniki. Niso se morda vsi v z b u d i l i v „Cirilskem društvu“, saj so s svojimi pisateljskimi zmožnostmi stopili že vanje, pač pa so se vsi v njem odgojili in izurili, in društvo jim je dalo neko direktivo za njihovo poznejše delovanje. Mnogo jih je pa dobilo veselje za književno delovanje — če tega ne, vsaj veselje do literature in čitanja — tudi šele v društvu, in ti so mu lahko še tembolj hvaležni. Dala bi se o življenju in delovanju „Cirilskega društva“ napisati lepa knjižica — morda jo napiše čez čas kdo drugi — tu v „Zori“ zadostuj o 25 letnem društvenem delovanju le kratek pregled.

Društo je ustanovil med ljubljanskimi bogoslovci pokojni dr. Frančišek Lampè l. 1881., ki je bil takrat semeniški duhovnik, in mu nadel ime „Društvo sv. Cirila in Metoda ljubljanskih bogoslovcev za pisateljske vaje“. Kratko so ga imenovali in ga še imenujejo „Cirilsko društvo“. Mladi Lampè je bil že takrat mož širokega obzorja in poleg tega marljiv in delaven kakor mravlja. Prišla mu je v glavo lepa misel, kako bi ustanovil med bogoslovci pisateljsko društvo, in misel mu je od dne do dne bolj dozorevala. Sredi meseca decembra i. l. je dal krožiti med tovariši dolg pisan oklic, poln ognja in ljubezni za lepo umetnost. Na široko razpravlja dobro in slabo stran slovstva in v navduševalnih besedah pozivlja svoje tovariše, naj primejo za pero. V društvenem zapisniku je oklic ohranjen. „Zdi se mi“, — pravi med drugim — „da je mnogo mnogo izvrstnih darov po nezgodi zakopanih in izgubljenih, ker jih nikdar niso iskali, zato zamrlih, ker jih nikdar niso gojili. In kadar me ta nepovoljna misel popolnoma prevzame, pridruži se ji kmalu druga krasna, prelepa: vstaja v mojem duhu podoba, ki nekako v sebi edini vse moje vzore. V njej gledam vso slovensko duhovščino navdušeno za svojo vero, a navdušeno tudi za pravo in lepo, za vednost in umetnost“...

Oklic je dosegel uspeh: 14 nadebudnih tovarišev se mu je pridružilo, in društvo je bilo ustanovljeno. Šli so takoj na delo, in 8. januarja 1882 so imeli svoj prvi shod. Iz prvoletnega delovanja se spozna, s kako vnemo in požrtvovalnostjo, s kako ljubeznijo do dela je vodil društvo pokojni Lampè kot prvi društveni predsednik. To leto je bilo največ shodov,

namreč 41 in tega števila shodov ni društvo pozneje nikdar več doseglo. Shajali so se, kadar so imeli čas; včasih po dvakrat, trikrat na teden, čitali svoje spise, jih potem ocenjevali in razpravljali o vseh mogočih stvareh. Posebno so zasledovali sodobno književnost, ne samo slovensko, ampak vseh kulturnih narodov. Če je kdo izmed tovarišev bral kako zanimivo knjigo kakršnekoli vsebine, moral je o njej referirati v društvu, da so tudi ostali tovariši imeli od nje korist in dobiček.¹⁾ V kratkem času je postalo društvo živahno, da je bilo veselje, in razvijalo je drevesce svoje mlade moči. —

„Katoliška družba za Kransko“ (ustanovljena l. 1869.) je izdajala svoje glasilo „Glase“ od l. 1877.—1886., ki so tekom 10 let narasli na 20 zvezkov. Te „Glase“ so začeli Cirilci najprej podpirati in sicer na razne načine: s povesticami, pesmimi, praktično - apologetskimi spisi. Od „Katoliške družbe“ so dobili pisatelji tudi prve honorarje. Poleg tega pa niso pozabili drugih književnih podjetij in listov: Zavzeli so se za Mohorjevo družbo, posebno pa za Jeranovo „Zgodnjo Danico“, „Slovenca“, „Vrtec“, „Matico“, — po vseh so raztreseni spisi mladih Cirilcev.

Leta 1882. se je bil odpravil Lampe v Gradec nadvljevati svoje bogoslovske študije in s težkim srcem se je poslovil od mladega društva. 30. septembra i. l. je zapisal v društveni zapisnik ginljivo poslovilo: „... Prepričan sem, da bode znalo hoditi društvo svoja pota, ako ga bode prešinjala prava ideja. Zato mi ni treba tudi sedaj ne, ko bi lahko govoril po skušnji, razpletati kakih pravil. Saj se dajo vsa pravila povzeti v dveh besedah: misli, delaj! Naš najboljši od Stvarnika podeljeni dar je pamet, — rabi jo, misli! In v naše bitje je zakopal Stvarnik cel zaklad moči: rabi jih — delaj! ... Bog daj, da bi Cirilcem nikdar ne zmanjkalo trdne volje in pravega duha!“

Tudi v Gradcu Lampè ni pozabil Cirilcev. Vedno in vedno je bil med njimi z vso svojo vneto dušo. Bil je odsoten od njih po prostoru, a v duhu je bil med njimi. Pisal jim je pisma in jih bodril k vztrajnemu delu,²⁾ in pisma njegova so delovala nanje z neko magično silo. Naslednje leto 1883. se je že povrnil kot doktor bogoslovja za podvodjo nazaj v ljubljansko semenišče in se zopet oklenil društva. Bil mu je potem zaščitnik in vodnik v vseh zadevah, pravi duševni oče do svoje smrti, († 24. septembra 1900.) Malokdaj je zamudil kak cirilski shod, in vselej je bila žalost, če ga ni bilo. Venomer jih je vzpodbujal k delu za cerkev in

¹⁾ Pozneje so se taki referati opustili, kar ni bilo pametno. Shodi se začenjajo s kratko molitvico, potem predsednik poroča o došlih novostih, na kar se začne berilo, ki mora biti za vsak shod pripravljeno. Nato se razvije o spisu debata. Vsak pisatelj si izbere posebej glavnega kritika.

²⁾ Glej „Dom in svet“ 1900: Kanonik Andr. Kalan: „Spomini na dr. Lampeta“ str. 674 ss.

dom, – in tako je vzbudil pisateljski naraščaj med duhovniki. V tem oziru so njegove zasluge neprecenljive.

Leta 1886. so umolknili „Glasi katol. družbe“ in dr. Lampè je začel na svojo roko izdajati zbornik „Drobtinice“. In prvi so bili v krogu sotrudnikov Lampetovi ljubljenci Cirilci.

Potreba novega leposlovnega lista, ki bi bil v glavni vrsti namenjen srednješolcem (tako stoji v Cirilskem zapisniku) je napotila dr. Lampeta, da je začel izdajati naslednje leto svoj „D o m i n S v e t“. Pogum mu je dajal vsestranski napredek „Cirilskega društva“, ki je bilo vzgojilo tekom šestih let že nekaj spretnih pisateljev in pesnikov. V zaupnem razgovoru je razodel svojo iskreno željo Cirilcem na shodu dne 24. decembra 1887 in jih povabil k sodelovanju. Nekateri so zmajevali z glavami, češ da se list ne bo mogel obdržati bodisi radi sotrudnikov, bodisi radi naročnikov, drugi pa niso prav nič dvomili, da list ne bi prodr. Precej v prvi številki sta stopila Anton Hribar z epsko pesnitvijo „Brat Pavel“ in Viktor Steska z daljšo slovniško razpravo. Prva številka, dasi skromna, je kar presenetila Cirilce, kajti nihče ni pričakoval, da se bo misel tako hitro in dobro obnesla. Odslej so se Cirilci vedno držali tega lista, ki je dobil v njih kaj krepko zaslonbo vsaj za prve čase, dokler ni postal večji in jačji. Sodelovali so v vseh strokah, in precej bi morali naštevati, da bi našteli vse proizvode, ki so zašli v list iz Cirilskega društva. Lepo sta povzdignila društvo J a n. E v. K r e k (predsednik š. l. 1887/88) in J o ž e f D e b e v e c (predsednik š. l. 1889/90), in že pod naslednjim predsednikom V. S t e s k o se je ojunalo društvo toliko, da je nastopilo avtonomno. Izdajati je začelo „P o m l a d n e g l a s e“, posvečene slovenski mladini, ki jih je javnost s pohvalo prejemala skozi deset let (1891–1900).

Ako presojava napredek „Cirilskega društva“, moramo ga presojeti relativno, — z ozirom na člane, ki samo ob sebi umevno niso bili vedno isti. Stari so odhajali in novi vstopali vsako leto: zdaj so prihajali bolj „nadebudni“, zdaj manj, in tako je bilo potem tudi društveno življenje. To jasno pričajo tudi mrtve črke društvenih zapisnikov. Vendar če sodimo po delavcih, je bilo društvo na višku od l. 1890 – 1896. To je bilo v letih, ko se je s svojimi narodnimi začel oglašati Hribar, ko so odmevale jeklene, neupogljive pesmi Medvedove, ko so brali v društvu svoje povesti † Feliks Šarec-Vladiboj, Opeka (predno je odšel v Rim). Finžgar, Štrukelj, pokojni Prelesnik, ko so V. Steska, Jožef Gruden in pokojni Benkovič i. dr. pisali svoje zgodovinske in modroslovne sestavke.

Kakor rečeno, je bila to doba „Pomladnih glasov“.

Sicer se ni vršilo vedno vse gladkim potom — prišlo je tudi tuintam do kakega prepirčka – a „Pomladni glasi“ so se morali oglasiti vsako pomlad, kajti bili so nekaka društvena deviza. Postali so tradicionalni in zato v nekem oziru šablonski. In ko je društveni predsednik Mat. Prelesnik

l. 1896. nasvetoval, naj bi to leto Cirilci izdali kaj zrelejšega, kaj bolj znanstvenega, je ostal na cedilu s svojim predlogom; društvenikom so se bili preveč priljubili „Pomladni glasi“. — V teh letih je bilo društvo res živahno v svoji notranjosti, in tudi javnost je tačas mnogo dobivala od Cirilcev, ki so s svojimi duševnimi plodovi podpirali skoro vse tedanje liste in književna poročila.

Zdi se, da je par poznejših predsednikov gledalo bolj na notranji ustroj društva, ki je dobilo t. 1897 svoja pravila. Dotlej niso imeli nobenih; pravilo jim je bil dr. Lampetov izrek: „Misli, delaj!“ Društvo je dotlej družila vez prijateljstva in moč ljubezni do dela. To leto pa je dobilo društvo s pravili nekaj oficijelen značaj; člani so bili vezani na pravila in za par let je bila zašla v društvo mala stagnacija.

Lep in zavesten korak naprej je storilo društvo pod predsedstvom vzglednega Frančiška Grivca l. 1900/01. Prva njegova naloga, ki si jo je bil postavil, je bila, poživiti „Zvezo slovenskih bogoslovcev“¹⁾. Dopisovanje je postalo živahnejše, duhovi so se zblížali, se spoznali, in društvo je koristilo društvu. Tako se je Cirilsko društvo navzelo močnih idej, katerih prvi in najlepši sad je bil „Almanah slovenskih bogoslovcev“, ki je bil povsod vsprejet z velikim navdušenjem in dosegel v vsakem oziru uspehe. Grivec je spoznal resnost časa, zato se je bil odločil za „Almanah“ in podrl s tem 10letno tradicijo „Pomladnih glasov“, dasi so se tovariši od začetka temu zelo upirali. Na meji dveh stoletij so poklonili takrat slovenski bogoslovci plodove svojih zmožnosti Kristusu — kralju. — Grivec, vnet Slovan, je meje „Cirilskega društva“ in „Zveze“ še razširil, ker je bil začel živahnejše dopisovanje tudi z drugimi slovenskimi bogoslovci, zlasti Čehi in Hrvati. Skupno glasilo „Zveze slovenskih bogoslovcev“ je dve leti pozneje (1903) pod predsednikom Orehkom postal list brnskih bogoslovcev „Museum“, kamor od številke do številke pošiljajo bratska društva poročila o svojem delovanju.

L. 1902. so izdali Cirilci pod Al. Merharjem ljubke „Marjetice“, nabrane nežni mladini, in 1904 pod marljivim in idealnim Orehkom je izdala „Zveza“ krasno knjigo „Za resnico“, ki je dosegla skoro enake uspehe, kakor Grivec „Almanah“. Zadnje dve leti ni društvo izdalo ničesar bodisi radi pomanjkanja časa, bodisi radi pomanjkanja moči, pač pa je napravilo nekaj lepih načrtov za bodočnost, ki naj za enkrat ostanejo prikriti v društvenih zapisnikih. Javnost jih bo tako ali tako izvedela, ako se uresničujejo.

Končno še par besedi, kako so nastopali Cirilovci v glasilu katoliškega dijaštva slovenskega v „Zori“. Bili so vedno njeni zvesti sotrudniki in so se precej zavzeli zanjo, kakor hitro je začela izhajati. Poleg starejših

¹⁾ Ustanovila se je bila ta „Zveza“ pod predsedništvom F. S. Finžgarja na sestanku slovenskih bogoslovcev 29. in 30. avgusta 1894 med velikimi počitnicami. Zastopani so v njej bogoslovci iz Maribora, Celovca in Gorice.

Cirilceva (P. Bohinjca, A. Medveda, Fr. Štruklja i. dr.) se je odzval precej prvemu letniku Evgen Lampe (y, Vasilij, Evgenij) in napisal članek „Napredek“. V drugem in tretjem „Zorinem“ letniku je isti pisal zanimiva „Pisma prijatelju visokošolcu“ lepo tendenčno povest „Za čast!“ in „Ob koncu stoletja“. Fr. Kralj (Angelar Zdenčan) je priobčil dolgo zgodovinsko povest „Zadnja čarovnica“ in več pesmi. Pokojni Jakob Voljč (Rado Kósar, Vinko Vinič) je pozneje (1899, 1900) objavil v njej mnogo svojih globokozamišljenih poezij; Grivec, Skubic, Orehek, Stržaj i. dr. večje število lepih člankov in povesti. Kdo bi vse našteval? — Bog daj, da bi Cirilci bili tudi še nadalje zvesti sotrudniki „Zore“ in obenem povpod krepko podpirali težnje katol. dijaštva! Sezimo si v roke in delajmo! Hvaležnost naroda nam bo plačilo.

To bi bil kratek pregled 25 letnega delovanja „Cirilskega društva“. Na zunaj ni kazalo ne sijaja ne hrupa, na tihem pa je vzgojilo slovenskemu narodu mnogo dobrih in marljivih pisateljev. Duh ustanovitelja Lampeta še živi v društvu in mu bo dajal svežih življenskih moči tudi v bodoče. Tako bodi!

L. Turšič.

Njej, ki ji solnce ni sijalo . . .

Literarna satira.

Pisal sem že dramo o tebi in roman in s srčno krvjo sem pisal, in kri je predragocena, da bi opisal mračne ure tvoje zgodovine; in strah je bil v mojem srcu, ko sem pisal, strah, da pridejo in omažejo, kar je bilo pisano z mojo srčno krvjo, da parodirajo besede, ki jih je bruhal ogenj čutil v materijelno obleko, da mislijo filistrski o tem, kar sem pisal, tako, kakor advokati in juristi pred sodiščem. Nisem prijatelj zavijanja in poezijo poznajo samo dobri ljudje. In vendar imajo prav včasih trezni duhovi, ki ne zro za ped v bodočnost in jim je vzor moške moči: pax. — Dobro takim, slabo meni, ki se mi godi kot onemu v pravljici: če se ni zaletel z glavo v drevo, zadel je z nogo ob kamen . . .

Tiste dni pa se je bilo dotaknilo mojega življenja tvoje. Kakor vala sredi morske plani, tuja si in nasprotna, zadeneta drug ob drugega in se prelijeta v eno smer in podleže šibkejši in se podredi mogočnejšemu. Bilo pa je moje življenje porojeno pod drugim obnebjem kot tvoje, in hodila si pota, ki so ležala mojemu spoznanju daleč devet gorâ in dolin. In sva si segla v roke kakor brat in sestra. Glej, pred davnim je bil odšel brat in se je vrnil in komaj si ga spoznala, zakaj nisi ga pričakovala, ki je bil odšel . . .

Ali si doživela veliko, sestra?

Brat si mi in dobra sestra pove bratu, kar se ji je pripetilo. Težko mi je bilo, in zelo težko.

O sestrica, tam daleč sem čutil, ko je rekla vest v mojem srcu: Sestro si zapustil, kdo naj jo čuva, če jo je zapustil brat! Zato sem se vrnil, ki si bila zapuščena!

Ljubša bi mi bila včasih smrt, ko je bila moja mladost ubita in po-teptana moja sreča. Laže, kdor pravi, da je smrt zlo!

Govori, sestra, pripravljen sem na težki pozdrav neveselega svidenja.

Solnce je bilo prilezlo izza megle in vrgle so senco na njene velike veke. Kakor gozd, ki strese groza človeka in nemir sladkega nepojmljivega. Beži iz njega, kdor je pameten. Šibki čujejo in se obesijo! V ono vrsto ljudi spadajo, ki jim solnce ne sije.

Njene dolge veke so vrgle senco na njena lica in mrak, ki je vstal v njenem srcu, jih je zasnubil: združite se z menoj in bo tema večja!

Prestrašil pa se je brat in je odvrnil oko z njenega lica in je šepnil: Mučenica!

Tako čudno življenje živijo žene in več trpijo kakor mož. Ali si že slišal kedaj pesem o strti roži? Godci in slepci jo prepevajo in blede histerične dame za klavirji jo pojejo in je ne pojmujejo — zakaj velik simbol je to in ne ume vsak simbolov.

In tudi pesmi in pravljič ne ljubi moderna družba, oni so znameniti, ki so mojstri v slikanju škandalov. Gnoja, brate, in smradu, in boš žel pohvale, je dejal velik poet in je imel prav.

Tvoja zgodovina pa je bila kakor pravljičica in jokal bi bil pastir, če bi jo bil slišal in fant bi bil stisnil pest, da te osveti ...

Kakor brat sem bil in si bila moja sestra.

Sestra, bogve, veliko so ti prizadeli hudega, in težko je tebi, ali veruj bratu: ne toži! Ali ne veš, da je svetu samo dvoje mogoče?

Tat in okradeni, goljuf in bedak! Hinavstvo je leglo v srca brez razlike stanov in egoizem malih je dosegel ponos bogov! Odbegla je dobrot iz src in čustva so izpuhtela pod našim jasnim obnebjem, ki je tako blizu Italiji, samo ječimo včasih in še tedaj se gre samo za domovino.

In ne veruj nikomur ničesar, zakaj vera je postala privatna ruta, ki briše vanjo svoj nos in jo obrača kakor hoče kdor hoče. Ki ti pravi: ljubim te, bi te zadavil rad, in ki pravi, da gre v smrt radi prepričanja in dobrega, laže. In če je romal tak moderni junak v „domove očetov“, bil je gotovo neroden in si ni mogel pomagati.

O sestra, ali poznaš Nietscheja? Čuden apostol in še znorel je na vse zadnje. Bog nam grehe odpusti, včasih pa ima vendarle prav. Tako: bratje, jaz vam velim, bodite trdni in trdi. To velim jaz tebi, o draga, ki

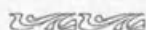
so šla najina pota v krajih medlega solnca. Nihče ne pravi ničesar nikomur brez namena. Zakaj si ti zaupala meni svojo bol?

Ki te spoštujem, ljubim, ti velim: moralo je priti tako, zakaj v tvoje in moje dobro je bilo. Bolje je biti žrtev, nego krvnik . . .

Pisal sem že dramo in roman o tebi in ne bom ju dopisal nikdar. Nisem pisatelj, ker nimam dobrih živcev, in nikdar ni bil zabavljivec priljubljen. Te vrste prve in zadnje naj bodo nagrobnica mojega pisateljskega življenja. O nji, ki sem pisal, je moja žena!

Zrl sem v oči blaznega in me je bilo strah in se mi je zasmilil, da je po tvojem, ali bode bolje? O norec, ki rešuješ življenja veliki organizem! Porojene so misli tvoje v temi večnega duha, in vendar imaš prav, zakaj nismo bolji od tebe, ljudje iz krajev, ki v njih solnce ne sije . . .

Ivo Zoran.

Glasnik.

Slovensko katoliško akademično društvo „Zarja“ je izvolila na VII. občnem zboru mesto odstopivšega predsednika iur. Martina Malneriča. Isto je poklonilo mesto venca na grob pok. vel. Dermastiji, družbi sv. Cirila in Metoda svoto 10 K.

Slovenski in krvatski katoliški abiturijentje prirede letos 25. avgusta v Ljubljani I. jugoslovanski katoliški abiturientski sestanek.

Promocije. Dne 6. julija t. l. je bil promoviran doktorjem modroslovja Vincencij Šarabon, starešina „Danice“, c. k. suplent v Kranju. Častitamo! — Promoviran je bil doktorjem modroslovja istega dne g. Milan N. Marakovič, član „Hrvatske“, eden njenih ustanovnikov in prvi slavljeneč iz mladega društva. I slavljencu i „Hrvatski“ naše častitke.

Listek.

Študije na eksportni akademiji c. kr. avstr. trg. muzeja. Eksportna akademija je visoka šola za trgovino s posebnim ozirom na eksport. Deli se v takozvani splošni oddelek (traja eno leto), ki ima namen podati splošno trgovinsko izobrazbo, oziroma pripravo za dva letnika akademije in pravo eksp. akademijo (traja dve leti), ki ima nalogo poglobiti prejšnje trgovinske študije s posebnim ozirom na avstrijsko zunanjo in svetovno trgovino.

Vpisati se morejo abit. gimnazij, realk,

trgov. akad. in absol. abit. kurzov na trgovsko akademijo in sicer stopijo slušatelji s trgovsko predizobrazbo v 1. letnik akademije, drugi abit. pa v splošni oddelek, tako vse študije trajajo tri leta. Znanje francoščine za splošni oddelek se ne zahteva, pač pa je zelo koristno, ker so učne moči za francoski jezik slabše kot za angleščino. Tudi abiturijentom gimnazij in realk je mogoče vstopiti naravnost v 1. letnik akad., ako naredijo izkušnjo iz francoščine, knjigovodstva, trgovske aritmetike, korespondence in trgovinoznanstva. Šolnina znaša naj-

manj 150 K na tečaj, od drugega tečaja dalje je mogoče pri dobrih kolokvijskih uspehih oproščenje, navadno na polovico.

Absolventi eksp. akademije imajo avspicije na službe pri večjih trgovskih hišah, tudi v inozemstvu, posebno ako poznajo poleg angleščine, francoščine in italijanščine še kake slovanske jezike (rusko, hrvatsko-srbsko). Tudi absolventi splošnega oddelka morejo stopiti takoj v prakso, posebno pri gotovem znanju tujih jezikov, ker da splošni oddelek kot tak splošno trgovsko izobrazbo. Absolventom obeh letnikov akademije preskrbi zavod sam po strogi končni izkušnji boljše ali slabše službe pri trgovskih tvrdkah, ako izvršijo ta izpit vsaj z dobrim uspehom. V domovini bi za Slovence prišla vpošte mesta pri slovenskih bankah, morebiti pri kaki večji gosp. centralni organizaciji etc.

Študije bi priporočali onim, ki imajo dosti smisla za trgovino in praktično življenje ter se upajo dobro naučiti svetovnih jezikov, kajti s temi pogoji se že dobe v trgovini tudi boljša mesta, če ne tu pa tam. Te študije je tudi jako dobro združiti s pravom. Juristom bi svetovali naj izvrše splošni oddelek kot redni slušatelji ali pa naj poslušajo vsaj nekatere predmete (n. pr. knjigovodstvo, trgovsko aritmetiko etc.) kot izredni slušatelji. Izreden slušatelj si lahko izbere predmete, ki jih hoče vpisati, po svoji volji, dočim mora reden slušatelj vpisati najmanj 26 ur. Juristom, ki se nameravajo posvetiti pozneje event. prakt. narodnemu delu in gospodar. organizaciji je vsaj znanje knjigovodstva neobhodno potrebno. Zato obstojajo v zimskem tečaju tudi takozvani komercijelni kurzi za juriste, ki pa po našem mnenju premalo dosežejo, posebno ker se ne zahteva na koncu izpita.

Študije so precej strožje kot na univerzi in zahtevajo redno učenje takoj izpočetka. Natančni program se dobi v septembru pri ravnateljstvu (IX. Berggasse) za 35 h v markah.

Slavistika na Dunaju. Pred kratkim smo brali v Jagićevem „Archiv für slawische Philologie“, kako slabo je preskrbljeno v Nemčiji na vseučiliščih za slovansko filologijo. V celi Nemčiji so zanj samo tri stolice, dočim se daljne orientalske jezike poučuje skoro na vsakem vseučilišču.

Pa ni nam treba iti v Nemčijo, tudi v Avstriji sami je slabo preskrbljeno za slovansko

jezikoslovje, dasi tvorijo nadpolovično večino prebivalstva ravno Slovani. Pa pogledimo, koliko profesorjev je na Dunaju, v stolnem našem mestu, ki bi predavali slovansko jezikoslovje. Eden predava jugoslovansko zgodovino, severoslovanske ne predava nihče; dvorni svetnik prof. Jagić predava večinoma staroslovensko slovnico in literaturo; prof. Vondrák češko slovnico in literaturo, prof. Rešetar večinoma srbohrvaško. Torej trije profesorji za vse slovanske jezike, za slovnico in z literarno zgodovino ob enem. Vrhutega so z delom preobloženi, kar spet občutijo dijaki, posebno slovenski in rusinski, na katerih jezik in slovstvo se pri predavanjih le malo ozira. Tudi Poljaki sicer nimajo profesorja za poljščino, pa ti imajo vsaj svoje univerze v Galiciji, da jih le malo študira na Dunaju, dočim je Slovencev in Malorusov precej tu.

Kako vse drugače je preskrbljeno za germanistiko. Devet profesorjev in priv. docentov predava, od teh pet literarno zgodovino, štirje slovnico oziroma etnografijo. Slavisti morajo biti pa vse v enem: Filologi in slovstveni zgodovinarji. Angleščina ni deželni jezik v kaki kronovini avstrijski, vendar je zanje treje profesorjev, za romanske jezike imamo pet profesorjev, za orientalske osem profesorjev, od teh jih predava samo arabščino letos štirje. Torej štirje profesorji za arabščino, za slavistiko pa samo trije! Kje smo? *Iz. M.*

Zagrebska univerza je štela v letošnjem zimskem tečaju 1247 slušateljev — najvišje število, kar ga je kedaj dosegla. Pravoslavno fakulteto je obiskovalo 722 dijakov, filozofsko 262, teološko pa 96. Slušateljci je bilo 14, vse filozofinje. Farmaceutski oddelek je imel 48, gospodarska akademija pa 35 dijakov. Ker ni na omenjeni univerzi medicinskega oddela, so primorani Hrvatje in Srbi študirati na Dunaju ali pa v Gradcu. Letos je bilo na dunajskem vseučilišču 83 srbohrvatskih medicincev iz trojedine kraljevine, Istre, Bosne in Hercegovine. Vseh hrvatskih dijakov je na avstrijskih univerzah čez 600, radi katerih je nujna potreba, da se zagrebska univerza spopolni in ustanovi tudi tehnika.

Srednjih šol na Hrvaškem je bilo l. 1904/05 osemnajst s 5.700 dijaki in 186 djačinjami. V mestih, kjer ni višjih dekliskih šol, dovoljeno je tudi deklicam obiskovati gimnazije, a samo do 4. šole. Gimnazij je bilo 9,

ravnolotiko tudi realnih gimnazij. V zadnjih sta od tretje naprej obvezni francoščina, ali pa madjarščina. Prvo obiskuje 74⁰/₀, drugo 26⁰/₀ dijakov. Po veri je bilo 70⁵/₀ rim. kat., 18⁴/₀ pravoslav., 9³/₀ pa izraelitov (!) Učiteljskih moči se je naštelo 263.

Slovenska Matica. Glede notice v predhodni „Zori“ pripomnimo, da morejo samo ne na novo vstopivši dijaki-naročniki dobiti knjige po znižani ceni K 2.

Tuje države skrbe veliko bolj, kakor se vidi, za izobrazbo svojih državljanov, kakor pa Avstrija. Pri nas se vlada protivi vsaki, še tako upravičeni zahtevi slovanski po ustanovitvi novih učilišč. Naši nasprotniki vidijo v vsakem našem kulturnem zavodu sebi nevarno politično trdnjavo. — Mala Švica je sestavljena iz dokaj različnih narodnosti in ver, a je vendar priznala na podlagi pravice in enakosti 731.000 Francozom dvoje popolnih vseučilišč (Ženeva, Lausanne) in eno akademijo; 450.000 katoliškim Nemcem univerzo v Freiburgu, dočim ima 1,916.000 protestantovskih Nemcev štiri vseučilišča in eno politehniko. Čuje se, da se namerava tudi za 211.000 Italijanov ustanoviti ena fakulteta. — Torej švicarska republika pa kar devet visokih šol! Obiskovavcev so imele te šole letos 4917. Skoro polovica vseh slušateljev je tujcev in od teh 80⁰/₀ Rusov. Žensk je študiralo 150⁰. Torej, Švico za vzgled!

Kar se tiče drugih držav bodi omenjeno, da je imela Italija 21 vseučilišč, med katerimi ima Napolj 5900 slušateljev. Univerz, ki so imele 100—1000 dijakov je bilo 11. Poleg tega ima Italija 9 tehnik. — Na Nemškem je 22 vseučilišč, manj kot 1000 dijakov ima sedem univerz. Rusija ima deset vseučilišč, Francija pa 15.

V. P—k.

Hercegovina imate 6 srednjih šol (4 gimnazije in 2 realke) s srbohrvatskim učnim jezikom, Dalmacija 7 (5 gimnazij in 2 realki),

Istra pa eno hrvaško gimnazijo. Vseh srednjih šol s srbohrvatskim učnim jezikom je tedaj v Avstro ogrski 32. In pri nas?

Slovani imamo okoli 40 visokih šol. Od teh jih pride na Hrvate — 1, na Srbe — 2, Bolgare — 2, Poljake — 3, na Čehe — 3 (4), ostalo je vse rusko. Največje slovanske univerze so: Moskva s 4800 dijaki, Peterburg in Praga po 3900, Lvov 3300, Kijev in Krakov po 2500 ter Varšava z 1400 slušatelji. Najmanjši in najmlajši slovanski vseučilišči sta Belgrad s 600 in Sredec s 550 dijaki.

V. P—k.

Slovenski zgodovinarji pozor! Na učiteljsku v Celovcu bo v kratkem izpraznjeno mesto profesorja za zgodovino in geografijo, ker gre gospod prof. Apih v pokoj. Nemci bodo napeli seveda vse sile, da spravijo na to mesto Nemca. Službo bodo razpisali pa najbrž s sledečimi kombinacijami: Zgodovina in geografija glavni predmet, slovenščina in nemščina postranski predmet. Zato zgodovinarji pripravite se!

K. F.

Moderna veda in Häckel. O Häcklovem delu „Welträthsel“ piše moderni modroslovec J. Segoud v Ribotovi „Revue philosophique“.

„Häcklovo delo ‚Welträthsel‘ je brez vsakega modroslovnega značaja; ne da se ni z daleka primerjati s kritično duhovitostjo Kantovo, kvečemu z modroslovnimi razpravami v srednjem veku. Häckel je najstrožji dogmatik, se drži aprioristiške metode, mesto da bi se omejil na svet izkustva. Njegov monizem je poln nasprotij in se razblini v dualizem. Uspeh njegove knjige moremo razlagati le iz protivskega značaja.“

Torej Häckel je modrosloven diletant, dogmatik, znanstvenik (!) brez kritičnega duha in zbog teh lastnosti, ki mu jih priznajo tudi moderni znanstveni krogi, vzor naših radikalcev!

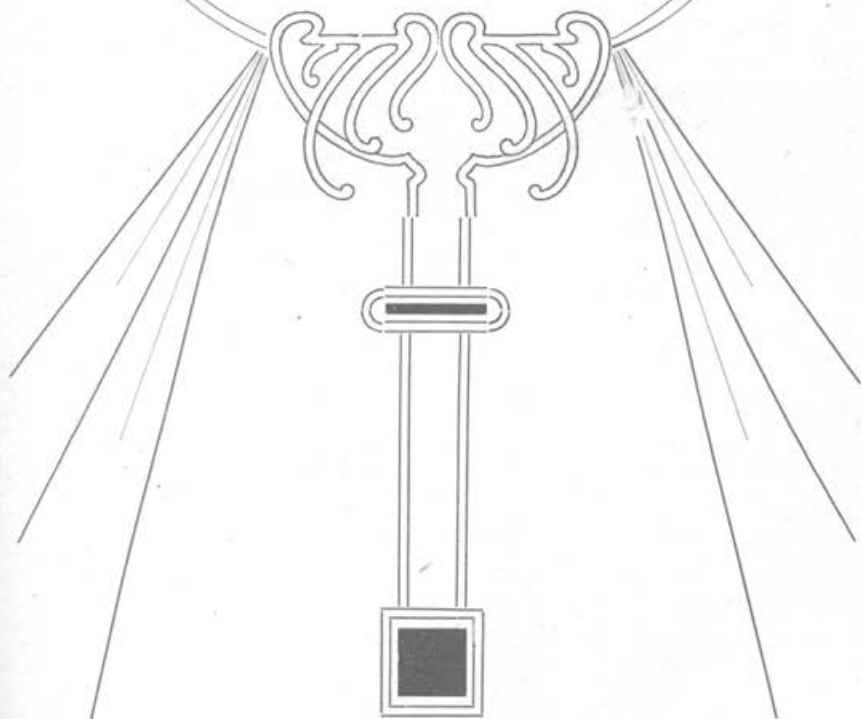
VELEČASTIT. GOSPODU

JOSIPU FABIJANU

DOBROTVORU SVOJEMU

SVOJ TRUD POKLANJA

: : : UREDNIK : : :

Posvetitev.

Non nobis Domine, non nobis, sed nomini Tuo da gloriam!

Tisoči so prišli, da se Ti poklonijo, in v slovesnih trenutkih se jim bodo navzela srca moči in samozavesti. Niso šibki, ki so s teboj in njih pot je kakor pot velikih in zmagovitih. Dal si solnce našim očem in si razplamtel srca mladih z voljo starih. Kakor hrast stojimo, ki si nas spoznal vredne, da hodimo s plamenečimi mislimi in Te spoznavamo in Te učimo. Velik si Ti in močni so, ki so Te spoznali. Sladka so pota tvoja, zakaj ni razočaranj na njih. Ne zvodijo in ne zapeljejo, ki se ob njih vlačijo megle propalega človeškega napuha. Veliki, ki se Ti klanja slednji duh, ki Te oznanja veda in stvarstvo in je šibka ost kovarstev in zavijanj proti Tebi; klanja se duh razvijajočih in stremečih po viru resnice Tebi Velikemu, Vsevečnemu.

Daj nam solnca in luči nebes veli, naj stoji, zakaj nestrpni so členi naših rok in grabi pest po zrahljanih mečih; tisoči so se zbrali in so rekli, kakor da so en mož: boja nam daj in z zmago obdari svoje vojake!

Veliki car, naša srca navdaj z jeklom in naših mladih rok sila okremeni. Kremena in jekla in ognja! Naj se vžiga navdušenje naše ob naporih in naj bo velik zubelej, da objame srca mlačnih in omahljivih.

Pošlji vihar in Tvoji dihi naj razženo temo dvomov in neresnic, ki si močen in padajo pred gnevom Tvoje pravičnosti mogotci in oni, ki Te tajijo.

Vstala je mladina in gre za Teboj, ki so Te proslavili mučeniki in dokazali spoznavavci.

Zaščitnik Veliki naše domovine, zvezda in moč naših dedov in junakov, Tebi naša srca, naše duše, naše roke.

Razprostri roke in blagoslova izlij na šibke in ogenj razširi v prsih tisočev. Večni, Veliki, Vsemogoči, slovesnih ur navdušenje ohrani in oživljaj!

Non nobis Domine, non nobis, sed nomini Tuo da gloriam!

